

**Maktubm kɛn Pɔl raanɪn jee
 eglizge tun taa naan Galat ki
 Kupm mɛtn taar taadjeki
 doobm gɛn dooy maktubm kɛn
 Pɔl raanɪn eglizn Galat ki**

Maktubm kɛn Pɔl ɔl jeege tun Galat ki se, kɛse naan raanɪn jee al-Masige tun taa naan Galat ki ɔɔ taa naan Galat se naan maakɪ taa naan Turki kɛn bɔrse, ɔɔ naan se kaam kaam kooko. Maakɪ lee mɛrtɪn kɛn gɛn k-dige tu ɔɔ kɛn gɛn k-mɔtɔge tu se ɔɔ, Pɔl tɛdo naaba jaay tɔndo eglizgen mɛtinge se. Num gan gɔtn mɛtɪn ki se, jee kuuy baado taadden taar kuuyu. Aan gɔɔ dɛn eglizge se, eglizn gɛn taa naan Galat kic ɔɔ Yaudgen aalga kaal maakde do Isa ki ɔɔ ute jee uuno doobm raagen kuuy kici. ɔɔ Yaudge se naade ɪng do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki. Kɛse ɔɔ kɛn lee gaasde gɛn kɔsn ute jee uun doobm raagen kuuyu ɔɔ ute jee kɛn tɔj te pɔnd ey se. Jee kɛn taarde ba a ute Pɔl ey se, saap ɔɔ jee al-Masige paac se, k'j'ɪng do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se ram jaay ɔɔ k'kaal maakde do Isa al-Masi ki. Num gan taar naade se tec ute gɛn Labar Jigan gɛn Isa al-Masi se eyo. Taa naan se ɔɔ Pɔl raan jee al-Masige tun Galat ki taa aden kɔnd doob ki.

*Pɔl raan ɔl tɔɔse *eglizge tun taa naan Galat ki
 (Rm 1.1-7)*

¹ Maktubm se maam Pəl 6o m'raan̄seni, maam ken *debm kaan̄ naabm Isa al-Masi ey num nam 6o bεεr ɔɔdum eyo ɔɔ debkilimi 6o ɔlumo eyo; num Isa *al-Masi mala ute *Raa Bubu ken duriŋo daan yoge tu, naade se 6o ken ɔlumo. ² Maam ute genaagen gɔtn ara, k'tɛdsen tɔɔsε naase jee eglizge tun taa naan̄ Galat ki. ³ Ŋn̄ Raa Bubjege te Mɛljege Isa al-Masi asen tɛdn̄ bεεdε ɔɔ asen kɛdn̄ lapia. ⁴ Isa al-Masi se εd ron̄ *sɛrke taa *kusiŋjege taa ajeki kɔɔdn̄ dojege maakŋ nakge tun jig eyo do *duni ki ara. Naan̄ tɛdn̄ se aan̄ gɔɔ Raa Bubjege maakŋ jen ro ki. ⁵ Bin se Raa se daayum *k'nookiŋki. *Amin.

Labar Jiga kalan̄ tak
(Gal 3.1-5, 4.9-20, 5.1-12)

⁶ Ken maam booy labarse se taar se ɔkum taad eyo! Raa ken dan̄seno ute bεε *al-Masi ken tɛdseno ɔɔ gan̄ yɔkɔd̄ bin sum 6o, naase 'rɛsŋki ute Labar Jigan gen̄ Isa al-Masi se naatn̄ ɔɔ 'tɛrlkiga naaga Raa ki ɔɔ uunkiga labar jigan kuuy, ⁷ m'aakiŋ se aan̄ gɔɔ Labar Jigan kuuy utu. Num labar jigan kuuy se bεε, gɔtɔ. Na6o jee kuuy maakse ki se je an̄ tujŋ ute Labar Jigan gen̄ al-Masi se. ⁸ Num ken nam kuuy jaay 6aado taadsen labar jigan kuuy ken tec gɔɔ ken maam taadsesiŋ ey se, ken tɛdn̄ naaje, ey lε *kɔdn̄ Raa bɔɔy raan̄ kic 6o, Raa an̄ naamiŋa! ⁹ Naaje k'taadsenoga, tɛr 6ɔrse m'asesiŋ taadn̄ dɔɔl daala, nam kuuy jaay 6aado taadsenga labar jigan ken tec aan̄ gɔɔ ken naase 'booyiŋkiro ey se, nam bin se, ɔŋ Raa an̄ naamiŋa!

¹⁰ Anum 6ɔrse m'raan̄sen bin se, m'je jikilimge 6o am tɔɔm lɔbu Raa lε? Maam m'je jikilimge 6o

am tɔɔm eyo. Kɛn m'je jikilinge ɓo am tɔɔm num, maam kɔŋ tɛɗn debm tɛɗn naabm al-Masi eyo.

Labar Jiga kɛn Pɔl lee taad'jeege tu
(NJKN 22.3-16, 26.9-20, 9.1-20,23,30)

¹¹ Booyki gɛnaamge m'asen taada: Labar Jigan gɛn Isa *al-Masi maam taadseno se taar se iino gɔtn debkilim ki eyo. ¹² Taa taar se, maam booyiɔ gɔtn debkilim ki eyo, ɔɔ nam ɓo dooyum eyo, num gaŋ Isa al-Masi mala ɓo teec naanum ki ɔɔ taad'fumo mɛtiɲa.

¹³ Naase mala 'jeelki kingum do dɔkiɲ se paac, kɛn maam lee do dɔobm Yaudge tu se. Kaad kɛn se, maam lee m'dabaro dɛna *eglizn gɛn Raa, ɔɔ m'je dɔobm m'adeno kutu. ¹⁴ Maakŋ mɛtjilum ki, ute parumgen k'lee dɔobm Yaudge tu se, maam ɓo debm kɛn m'ɔkiɲ ɔɔŋ dɛna m'cir jee mɛtinge. Taa do dɔobm bubjege tu se maam ɓo debm m'ing dɔɔk maakum ro ki. ¹⁵ Raa kɛn bɛɛr ɔɔɗfumo maakŋ koyum ki se, danjumo ute bɛɛŋa taa m'aŋ jeeliɲa, ɔɔ gaŋ kaadŋ Raa jen ro ki jaay aan se, ¹⁶ ɔɔ tɛr taad'fumo m'jeelga Gooniɲa taa m'aŋ taad'fumo jeege tun Yaudge eyo. Naan kɛn se naar maam m'ɓaa m'tɔnd te mɛtn nam gam ey sum. ¹⁷ Gaŋ kaad kɛn se maam m'ɓaa m'aano te Jeruzalem ki eyo gɛn kaakŋ *jee kaan naabm Isa al-Masigen aalo maakdege deet do maam ki se; num gaŋ maam gaan m'ɓaa taa naan Suge tu ɔɔ m'ɔk m'tɛrɪ ɓaado maakŋ gɛgɛr kɛn Damas ki.

¹⁸ M'tɛɗ ɓaara mɔtɔ jaay ɓaa Jeruzalem ki, taa k'ɓaa jeel naapa ute Pɛɛr. Gɔtn se maam m'ingɔ ɓii sik-kaar-mii ute naan tɛɛ. ¹⁹ Gɔtn se maam m'aako Jak kaliɲ ki gɛnaa Mɛljege Isa al-Masi,

ey num m'ḡaa m'aak te *debm kaan̄ naabm Isa al-Masi gam kuuy ey sum. ²⁰ Raa jeele taar maam m'raan̄sesin̄ se, taar m̄et ki.

²¹ T̄er maam m'liin̄ m'ḡaa taa naan̄ Siri te gen̄ Silisi. ²² Naḡo eglizgen̄ taa naan̄ Jude ki ken̄ gen̄ al-Masi se aakum te ḡii kalan̄ eyo. ²³ Naade booy booy sum ḡo ḡo debm lee dabarjekiro do d̄okin̄ se, ḡorse aalga maakin̄ do Isa ki ḡo baagga taad̄n̄ taar Isa al-Masi jiga se jeege tu; ey num taar se ḡo ken̄ do d̄okin̄ naan̄ je an̄ tuj se. ²⁴ Ken̄ naade jaay booyo taar maam se, naade t̄oam̄ Raa taa maama.

2

*P̄ol ute *jee kaan̄ naabm Isa al-Masige kuuy (NJKN 15.1-29)*

¹ T̄er ken̄ t̄ed̄ ḡaara sik-kaar-s̄o jaay aas se, maam te Barnabas ḡo m'ok̄ Tit kici k't̄erl̄ k'ḡaa Jeruzalem ki tel̄. ² Ken̄ ḡlum ḡaa se, taa *Raa ḡo teec naanum ki ḡo taad̄um ḡo m'ḡaa. Ken̄ j'aan̄ se, maam te magalge se, j'iik̄ k't̄oak̄ c̄ēs ki ḡoṭn̄ se, maam taad̄den̄ Labar Jigan̄ gen̄ Isa *al-Masi ken̄ maam lee taad̄ jeege tun̄ Yaudge ey se, taa maam m'je naabum m't̄ed̄ t̄ed̄ se 'kutn̄ c̄er eyo. ³ Debum Tit se naan̄ k̄oḡ Gr̄ek̄*, ḡan̄ te naan̄ se kic ḡo naade t̄ed̄in̄ te taa t̄oḡ eyo taa *k̄oj̄n̄ p̄oṇḡo. ⁴ Jeegen̄ t̄ed̄ rode aan̄ ḡoḡ naade ḡo ḡenaagen̄ doobm al-Masi ki se ḡo, ḡaadoga maakjege tu. Naade deek̄ ḡo b̄ēeki num j'an̄ k̄oj̄n̄ p̄oṇḡo. Jee se goon̄ endo maakjege tu se je kaak̄n̄ ḡo d̄i jaay naajege j'ḡn̄ki dojege te Isa al-Masi. Taa naade je ajeki t̄ed̄n̄ ḡulu daala do *Ko Taar ken̄ Raa eḡo Musa ki. ⁵ Jee se naaje j'ḡn̄de te

* **2:3** Gr̄ekge se naade t̄oj̄ p̄oṇḡo eyo.

doob eyo ɔɔ taarde ɛ k'took te eyo. Taa naaje k'je Labar Jigan ɣen Isa al-Masi ken met ki se, naade an kɔn tuj eyo, num ɔnɪnki 'king maakse ki ɣotin ki. ⁶ Jee ken j'aakde j'ɔɔ jee magal se, magal naade se maam m'an dim eyo: taa naan Raa ki se jeege paac aas kaasa. Jee se maam taadden Labar Jigan ɣen Isa al-Masi ken maam lee taad jeege tu se. Num naade se ɔn taadum te taar dim kuuy ey sum. ⁷ Gan naade jeelga Raa se edumga taarin aan ɣɔɔ ken edo Pier ki se kici. Maam ki naan taadum ɔɔ m'baa taadn Labar Jiga jeege tun Yaudge eyo, aan ɣɔɔ Pier baa taad Labar Jiga, Yaudge tu se. ⁸ Taa Raa ken ɔl Pier ted *debm kaan naabm Isa al-Masi, ɣen baa taad Taarin Jiga Yaudge tu se, naan ɔo debm ɔlum maam kici, m'tedga debm kaan naabm Isa al-Masi, ɣen baa taadn Taarin Jiga se jeege tun Yaudge eyo. ⁹ ɔtn se Jak, Pier, Jan, ken jee Raage jeelde aan ɣɔɔ jee magaldege se, naade se kic ɔo jeele Raa se edumga naabin jim ki. Taa naan se ɔo naade ɔl jide tok jije maam te Barnabas. Kese je deekɪ ɔɔ taarje tum tedga kalan. ɔtn se naaje j'iin k'baa taadn Labar Jigan ɣen Isa al-Masi se jeege tun Yaudge eyo ɔɔ naade ɛ, baa taad Yaudge tu. ¹⁰ Naade taadjen naka kalan sum ɔo ɣen tɛda. Naade deekjen ɔɔ k'saapm do jee daayge tun Jeruzalem ki. Kese ɔo nakɪ ken maam m'ɔn dirigin te eyo.

Pɔl mooy Pier

¹¹ Bii kalan se, Pier baado kaakɪ jee Antios ki; bii se maam taadinsin tal naan jeege tu, taa nakɪ naan ted se jig eyo. ¹² Ey num Pier se lee tɔs tɔs te ɣenaagen doobm *al-Masi ken Yaudge eyo. Num gan Yaudgen iino ɣtn Jak ki jaay aan se, Pier aakde

se iik tɔk cɛɛs ki, baate kɔsn te naade taa naan beer beer jeege tun se. ¹³ Yaudgen mɛtinge ken doobm al-Masi ki se kic ɔ tɛd maakdege di di aan gɔɔ Pier se, ɔɔ ɔl Barnabas kic ɔ tɛd aan gɔɔ naade. ¹⁴ Ken maam m'aakde jaay naade lee ute ken mɛt ki eyo do Labar ken Jiga se, maam taad Pier ki naan jeege tu paac m'ɔɔ: naai ken kɔd Yaud jaay ing aan gɔɔ jee Yaudge ey se. Gen di jaay naai 'taad jeege tun Yaudge eyo ɔ tɛdn aan gɔɔ Yaudge se?

*Jeege se aalga maakde do *al-Masi ki jaay ɔ kɔŋ kaaja*

¹⁵ Naaje se k'mɛtjil Yaudge, anum naaje se k'tec aan gɔɔ mɛtjil jeege Yaudge eyo ken jee *kusinge se. ¹⁶ Ken bin num naaje k'jeelki, debm ken Raa aakiŋ bɛɛ naaniŋ ki se debm ken aal maakiŋ do nakge tun Isa al-Masi tɛdo se, ey num debm ken ing do *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se eyo. Taa naan se ɔ naaje k'j'aalki maakjege do nakge tun al-Masi tɛdo se kici, taa Raa ajeki kaakŋ kaamiŋ ki se aan gɔɔ jee aak bɛɛ. Num ken ajeki tɛdn j'aki kaakŋ bɛɛ naan Raa ki se Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki eyo, ey num te Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se nam jaay 'tɛdn aak bɛɛ naan Raa ki se gɔɔ. ¹⁷ Ken naaje Yaudge kic ɔ ken k'je j'aki tɛd jee aak bɛɛ naan Raa ki se, j'aki kaal maakje do al-Masi ki jaayo. Ken k'tɛdki bin se naaje k'teckiga aan gɔɔ jee kusingen ing ɔaa se paac se. Ken bin num al-Masi se ɔjekiga maakŋ kusiŋ ki la? Anum gɔɔ. ¹⁸ Bin eyo ken maam jaay m'ɔk tɛrl gen kiŋg do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki ken maam rɛsiŋoga rɛs se num, kɛse maam mala ɔ m'ɔŋ bɔɔrɔ ooc dom ki. ¹⁹ Gen kiŋg do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se,

maam se aan gəə debm ooyga kooyo. Nakgen se jaay paac aan se taa maam m'king gen Raa. Taa do dəkiŋ k'təəl Isa al-Masi ro kaag ki se, maam se aan gəə m'ooyga kooy† ute naana. ²⁰ Taa naan se ken maam m'ing se, Isa al-Masi ʔo ing maakum ki. Ken ʔorse kingum do naan ki se, maam m'aal maakum do Goon Raa ken jema, ə əŋ roŋ ooy taa maama. ²¹ Bεε Raa se maam m'an kəŋ tɛdn nakŋ cε eyo; taa maam se m'kəŋ tɛrl gen king do Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se ey sum. Ken debm jaay je tɛdn aak bεε naan Raa ki te Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se num, kεse je deekŋ ə kooy al-Masi se, nakŋ cεε.

3

*Jeegen uun *Ko Taar ken Raa εdo Musa ki ute jeegen aal maakde do Isa *al-Masi ki (Rm 4, 8.14-17)*

¹ Naase jee taa naan Galat ki, naase se jee dɛrlge, naŋa jaay bisen dose se? Ey num taa kooy Isa al-Masi ro kaag ki se k'taad k'təəksenga metiŋ pak pak. ² Naka kalan tak sum ʔo maam m'je tənd metse: 'taadumki tu metiŋa *Nirl Raa ken *Raa εdsen se, taa naase ingki do Ko Taar ken Raa εdo Musa ki ʔo əŋiŋki ləbu Raa εdsesiŋ se taa naase 'booykiga Labar Jigan gen Isa al-Masi se ə aalkiga maakse do ki se lε? ³ Ken əlse 'dɛrlki bin se tap ʔo ne di? Naase uunkiro metiŋ te təəŋ gen Nirl Raa, num gen di jaay ʔorse je anki nan te təəŋse mala se? ⁴ 'Jeelki nakŋ aan dose ki paac se, naase 'saapiŋki num əki nakŋ Raa tɛdsen se cεε ne?

† **2:19** Kooy ese se kooy deer eyo num je deekŋ ə debm gaanŋa gen tɛdn Ko Taar Raa Yaudge se.

Gɔtɔ, maam jeele nakɛ Raa tɛdsen se cɛr eyo! ⁵ Raa ɓo ɛdsen Niriŋa ɔɔ tɛd nakɛ-kɔɔɓge dɛna daanse ki! Naan tɛdɪn se taa naase ingki do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki lɔɓu taa 'booykiga Labar Jigan gɛn Isa al-Masi ɔɔ aalkiga maakse don ki lɛ?

*Jee took aal maakde do Isa ki se ɓo tɛdga gaan *Abraamge*

⁶ 'Booyki! Kɛse ɓo taar kɛn Kitap taado ro Abraam ki ɔɔ: *Abraam se, aal maakin do Raa ki ɔɔ Raa se aakin debm daan ki.* ⁷ Bin se m'je aki jeele jeegen paac jaay aal maakde do Raa ki se, naade se ɓo tɛdga metjil gɛn Abraam. ⁸ Kitap taad ɔɔ: ɓii kalan jeegen Yaudge ey se utu kaal maakde do Raa ki, taa Raa utu tooko aden tɛdn jee aak bɛɛ naanin ki. Taa naan se ɓo Abraam booyo do dakiŋa Labar Jiga kɛn Raa taadinɔ ɔɔ: *Ute metjil naai se, maam m'tɛdn bɛɛ jil jeege tun do naan ki paac.* ⁹ Abraam aal maakin do Raa ki ɔɔ Raa tɛdɪn bɛɛŋa. Bin se jee aalga maakde do Raa ki ute Abraam se, Raa aden tɛdn bɛɛŋ kici.

¹⁰ Num jee saap ɔɔ naade ing do *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki kalin ki sum ɓo ɔɔ aasga se, naade se Raa utu aden kajɛn ɓɔɔɔ dode ki, taa Kitap taad ɔɔ: *Debm kɛn jaay ɔɛ tɛd te Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki aasin te kart doobiŋ ki ey se, Raa an kajɛn ɓɔɔɔ don ki.* ¹¹ K'jeelki, debm jaay ing do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki sum ɓo ɔɔ tɛdn aak bɛɛ naan Raa ki se, gɔtɔ, taa *Debm daan ki se debm aal maakin don ki; naan se ɓo debm 'kɔɛ *kaajɛn gɛn daayum*§. ¹² Gaŋ debm ing do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki ute debm aal

* 3:6 Aak Jɛn 15.6. † 3:8 Aak Jɛn 12.3. ‡ 3:10 Aak Dt 27.26.

§ 3:11 Aak Aab 2.4.

maakin do Raa ki se, dim ade tum se gəto, taa Kitap deek ə: *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se, debm ken tɛdɪŋga te doobiŋ aas kart jaay ɓo kəŋ kaaja.**

¹³ Borse, naaje j'əŋ j'ingki te do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki te doobiŋ eyo, jaay *al-Masi baado ooy taa naajege se. Ken naan əŋ ron k'təəliŋ se taa ajeki dugŋ dojege, gen ken Raa naamjekiro. Taa naan se ɓo Kitap taad ə: *Debm ken k'təəl k'daariŋ ro kaagki se, kɛse debm ken Raa naaminga naama.†*

¹⁴ Isa al-Masi tɛd bin se, taa bɛɛ ken Raa taad ə tɛdn Abraam ki se taa jeegen Yaudge eyo kic ɓo 'kəŋ kici. Taa naan se ɓo naaje j'aki 'kəŋ *Nirl Salal ken Raa taad ə ajeki kɛda, taa naaje k'j'aalkiga maakjege do naan ki.

**Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se 'kəŋ tujŋ bɛɛ ken Raa ə tɛd se eyo*

¹⁵ Genaaŋge, 'booyki m'asen taadn nakŋ ken jeege jeeliŋ jeel paac. Ken jeege jaay əkga taasa ə dəəkga taarde kalan se, nam kuuy kəŋ kəl taariŋ maak ki eyo. ¹⁶ Te Raa kic ɓo bini. Do dəkŋ Raa taadga taad ə tɛdn bɛɛ *Abraam ki te mətjiliŋa num deek te ə mətjilinge tu eyo. Num gaŋ mətjiliŋ ken naan taadn se taad ute deb kalan sum ə naan ɓo *al-Masi se. ¹⁷ Kɛse ɓo nakŋ maam saapiŋ m'je m'asen taada: Raa naan *dəək te Abraam se, tɛd baara kaar-səə-te-sik-məto jaay Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se aana. Bin num Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se kəŋ tujŋ dəkŋ ken Raa dəkko ute Abraam jaay taadiŋ ə an tɛdn bɛɛ se eyo. ¹⁸ Ken Raa jaay je tɛdn bɛɛŋ jeege tun ing do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki sum num, kɛse je deekŋ ə bin se

* **3:12** Aak Lb 18.5. † **3:13** Aak Dt 21.23.

bεε ken naan taado oo tedn jeege tun se ted ey sum. Anum Raa se taado maak-jen Abraam ki taa naan taadga taada oo utu an tedn bεεna.

*Taa di Raa εdo *Ko Taara Yaudge tu*

¹⁹ Ken bin num Raa taado Ko Taara Yaudge tu se gen di? Raa taaddeno se taa j'aki jeel nakn *kusina bini metjil *Abraam ken Raa taadno se kaana. Naan se bo debm ken Raa taad oo an tedn bεεn se. Ken Raa taado Ko Taara Yaudge tu se, naan edino ji kodn Raage tu oo naan olo nam bo tedn debm doobina. ²⁰ Anum ken Raa taad oo tedn bεε Abraam ki se, naan mala bo taadin te taarina, ol te debm doobm gam eyo; oo Raa se kalan lak.

²¹ Bin se je deekn oo Ko Taar ken Raa εdo Musa ki ute bεε ken Raa oo ted se tum ey la? Anum goto, bin eyo. Ken Ko Taar ken Raa εdo Musa ki jaay ed kaaja jeege tu num, jee uun doobm se kaadn naane tedga jee aak bεε naan Raa ki. ²² Num gan Kitap taad oo jee do naan ki paac se ing maakn kusin ki. Taa naan se bo Raa ted bεεna ute nakn ken Isa *al-Masi tedo se, do jeege tun aal maakde don ki.

²³ Kaad ken jeege on te doobm kaal maakde do Isa al-Masi ki ey se, Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se boobjeki aan goo jee dangayge. Naaje k'j'ingkiro do Ko Taar Raa ken ese bini Raa baado taadjeki doobm gen kaal maakjege do nakn ken Isa al-Masi tedo se. ²⁴ Anum Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se boobjekiro bini Isa al-Masi aan ro ki. Taa naan se bo, Isa baado se taa j'aki tedn jee aak bεε naan Raa ki, taa naajege j'aalkiga maakjege do nakge tun naan tedo se. ²⁵ Borse, kaadn j'an ki kaal maakjege do nakge tun al-Masi tedo se, aanga. Bin se Ko Taar

ken Raa εδο Musa ki se ok tɔɔgɔ dojege tu ey sum. ²⁶ Taa naasen paacɲ aalkiga maakse do nakge tun Isa al-Masi tɛdo se, 'tɛdkiga gaan Raage. Taa naan se, naase 'tɛdkiga kalan ute Isa al-Masi. ²⁷ Deere, naasen paacɲ jee *k'batizsega te ro al-Masi se, 'tɛdkiga aan gɔɔ naana. ²⁸ Bɔrse nam te metiɲ gɔɔ, ken naai ɓo kɔf Yaud, ken kɔf Yaud eyo, tɛd dim eyo; ken naai bulu, ken bul eyo kic ɓo tɛd dim eyo. Ken naai mɛnda, ken gaaba tɛd dim eyo paac. Taa te Isa al-Masi se naase paac 'tɛdkiga kalan. ²⁹ Ken naase jaay 'tɛdkiga jee al-Masige num, kɛse naase 'tɛdkiga metjil Abraamge. Taa naan se, naase utu aki kɔɲ bɛɛ Raa, ken Raa taad ɔɔ tɛdn Abraam ki te metjiliɲ ki se.

4

Naaje k'bulge ey sum

¹ Kɛse ɓo nakɲ maam saapiɲ m'je m'asen taada: goono jaay utu baat num, booy taar jeege aan gɔɔ bul booy taar mɛliɲa. Ey num nakge paac kaam jiɲa. ² Num gan ken naan utu goon cɔkɔ se, jeege ɓo aakiɲ don ki ɔɔ dɛjiɲa; naan aden booy kuun taarde bini 'kaan kaad ken bubiɲ mala jen ro ki. ³ Naajege kic ɓo j'ingkiro aan gɔɔ gaangen sɛɛm se, nakgen ok tɔɔgɔ do *duni ki se tɛdjekiro bulge. ⁴ Gan kaadɲ *Raa taadɲ jaay aan se, Raa ɔlo Gooniɲ do naan ki. Ɔɔ naan se mɛnda ɓo oojiɲa ɔɔ ingo do *Ko Taar ken Raa εδο Musa ki, ⁵ taa dugɲ do jeegen ing maakɲ bul ki do Ko Taar ken Raa εδο Musa ki se. Ute naan se ɓo j'aki tɛdn gaan Raage. ⁶ Nakɲ ken taad ɔɔ naase 'tɛdkiga gaan Raage se, taa Raa ɔloga Nirl gɛn Gooniɲa maakse ki ken dan ɔɔ *Abba*.

Abba se je deekɲ ɔɔ: *Bua*. ⁷ Bin se bɔrse naai bul ey sum, num 'tɛdga goon Raa. Aan gɔɔ naai 'tɛdga gooniɲ se, Raa ute bɛɛɲ se utu ai kɛdɲ nakɲ naaɲ ɔɲ gɛniɲge tu se kici.

Pɔl uun niriɲ do jee Raage tun Galat ki

⁸ Do dɔkiɲ kɛn naase 'jeelki Raa ey bɔrt se, naase iɲgkiro bul maragge, num gaɲ maragge se raagen deer eyo. ⁹ Num bɔrse naase 'jeelkiga Raa, ey lɛ m'deekɲ m'ɔɔ Raa jeelsega naase, num taa dɪ jaay naase 'tɛrki daala do nakge tun ɔk tɔɔgɔ do naaɲ ki ara ɔɔ kɛn tɔɔl sɛr ey se. Naase 'je aki tɛr kiɲg bulu do nakge tun se daal la? ¹⁰ Taa naase 'taadki ɔɔki biigen mɛtiɲge bii *sɛrkɛ, laapgen mɛtiɲge ɔɔki gɛn sɛrkɛ, kaadgen mɛtiɲge ɔɔki gɛn sɛrkɛ, ɔɔ baargen mɛtiɲge kic ɔɔ ɔɔki gɛn sɛrkɛ. ¹¹ Nakɲ naase 'tɛdki se ɔlum ɔeere maakum ki, taa maam m'je naabm maam m'tɛdɪɲ daanse ki se kutn cɛr eyo.

¹² Gɛnaamge m'eemsen nɔɔ: bɔrse maam tɛdga aan gɔɔ naase se, naase kic ɔɔ 'tɛdki aan gɔɔ maama. Ey num naase lɛ 'tujumki te dɪm eyo. ¹³ Naase 'jeelki, kɛn maam m'iɲgo daanse ki se, kaad kɛn se maam m'kɔɔɲɔ. Naaɲ kɛn se ɔɔ, maam m'taadseno Labar Jigan gɛn Isa *al-Masi se deet deet. ¹⁴ Naase 'dabarkiga taa maama kɛn maam kɔɔɲɔ se. Num gaɲ te naaɲ se kic ɔɔ, naase 'baatumki te eyo ɔɔ 'rɛsumki te eyo. Anum naase ɔkumkiro aan gɔɔ *kɔdɲ Raa, ɔɔ aan gɔɔ Isa al-Masi mala. ¹⁵ Kaad kɛn naane se naase maakse 'raapo; num taa dɪ bɔrse naase maakse 'raap ey se! Ey num m'jeele kɛn m'iɲgo maakse ki se, kɛn ɔkki doobm kɛn jaay aki toodɲ kaamsege amɔdekiro kɛd kic num, kaadɲ naane ɛdumɔdekiroga. ¹⁶ Num bɔrse

ken m'taadsen taar met ki se 6o, m'delga debm taamooyse la?

¹⁷ Jee ken taadsen taar met ki ey se, je aki 6aa te naade. Num maak-saapm naade se, maak-saapm jig eyo. Gaŋ ken naade ted bin se je ajeki gaan te naapa, taa naase aki 6aa te naade. ¹⁸ Beeki se, ɔŋki jeege jaay taarden naade taad se met ki num, dɔkki taarse daayum ute naade. Ken maam gɔto kic num, beeki se, taar se 6o naase anki kɔkŋ maakse ki daayum. ¹⁹ Gaan maak-jemge, 'booyki m'asen deeke: maam se ter dabar dabar daala aan gɔo mend 6aa koojo. Dubar ken maam dabar taa naase se, maam m'je bini naase aki tedn aan gɔo al-Masi. ²⁰ Maakum ki se m'je m'tedn te naase jaay, m'jeel doobm taadina, ey num 6orse se taar se okum taad eyo.

**Dɔkŋ kaam dio ken Raa dɔk te jeege*

²¹ 'Deekumki tu, naase jeegen 'jeki ɔki aki king do *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se: Ko Taar se naase 'jeel okki metin dey? ²² Kitap deek ɔ *Abraam se ok gaangen gaabge dio: ken kalan bulin 6o oojin ɔ ken kalan goon mend gendina. ²³ Goon ken bulin 6o oojin se, j'oojin aan gɔo gaangen 6aa se paac. Gaŋ goon gen mend gendin se koojin tec te bin eyo. Anum goon se, Raa mala 6o taadga taad Abraam ki ɔ utu ansin keda. ²⁴ Raa je ajeki taadn te doobm nakgen deel se, naan je deekŋ ɔ, mendgen dio se tec aan gɔo dɔkŋ kaam dio, ken Raa dɔk te jeege. Agar, mendin ken bulu se, tec aan gɔo dɔkŋ Raa dɔko te *Musa do ko ken Sinai. Num gaan Agarge se j'oojden 6o bulge. ²⁵ Agar, se naan aan gɔo ko Sinai ken ute taa naan Suge tu se.

Ɔo tɛr naan̄ aan gɔɔ Jeruzalem kɛn utu ing bɔrse se, taa jeegen ing maak ki se naade bulge do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se. ²⁶ Num gan̄ Jeruzalem maakn̄ raa ki se, jeegen ing maak ki se, naade se bulge eyo. Kɛse ɔo naan̄ naajege ɔo naan̄ se ɔo aan gɔɔ kon̄jege. ²⁷ Taa Kitap taad̄ ɔo:

*Naai mɛnd, mɛndkarta raap maaki, naai kɛn bii kalan̄ naam te dubar kooj ey se tɔɔl nirli, taa mɛnd kɛn gaabin̄ rɛsinga rɛs se utu 'kɔn̄ gaange den cir mɛnd ute gaabina**.

²⁸ Gɛnaamge, bɔrse se naase 'tɛdkiga gaan Raage mala, aan gɔɔ Isakn̄ kɛn Raa taado do dɔkin̄ Abraam ki, ɔo te an̄sin̄ kɛd̄ se. ²⁹ Num gan̄ goon k'l'oojin̄ aan gɔɔ gaangen baa se paac se, lee dabaro goon kɛn j'oojin̄ te tɔɔgn̄ *Nirl Raa se. Bɔrse kic ɔo utu bin kici. ³⁰ Num 'saapki tu Raa tap ɔo taad̄ ɔo di maakn̄ Kitap ki: *'Tuur mɛnd bulu se ute goonin̄ naata. Taa goon mɛnd bulu se kɔn̄ kɔsn̄ kaagn̄ bee tɛɛ ute goon mɛnd gɛndi se eyo.*† ³¹ Bɔrse gɛnaamge, naajege se k'gaan mɛnd kɛn bulu se eyo. Num gan̄ k'tɛdkiga aan gɔɔ gaangen gɛn mɛnd gɛndin̄ se.

5

*Ɔnte 'kɔn̄ki rose j'asen tɛdn̄ bulge do *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki*

¹ *Al-Masi se ɔɔɔjekiga dojege ɔeer ɔeer. Bin num, ɔaarki tɔɔgɔ ɔo ɔnte 'kɔn̄ki nam asen 'tɛdn̄ bulu daala.

² 'Booyki! Kɛse maam Pɔl ɔo m'deekseni: kɛn naase jaay je aki tɔjn̄ pɔndɔ num, nakn̄ al-Masi

* **4:27** Aak Eza 54.1. † **4:30** Aak Jen 21.10.

tɛɗsen se 'tɛɗga nakɲ cɛɛ. ³ 'Booyki m'asen taadɲ daala: debm jaay je *kɔjɲ pɔndɔ se, bɛɛki num, Ko Taar kɛn Raa ɛɗo Musa ki se naan aɲ tɛɗɲ aas kart. ⁴ Bin se naase jeegen 'saapki ɔɔki ɲgkiga do Ko Taar kɛn Raa ɛɗo Musa ki sum ɓo, aki tɛɗɲ jee aak bɛɛ naan *Raa ki se; kɛn bin num naase se 'gaanɲkiga te al-Masi ɔɔ naase se aki kɔɲ bɛɛ Raa ey sum. ⁵ Kɛn gɛn naaje ki num, naaje se j'ɔnd doje do bɛɛ Raa kɛn tɛɗa. Naan ɓo debm utu ajenki tɛɗɲ j'aki kaakɲ bɛɛ naaniɲ ki, taa naaje j'aalkiga kaal maakjege do nakge tun Isa al-Masi tɛɗo se. Taa naan se ɓo j'utu j'aak kaamiɲ te tɔɔɲ *Nirl Salal. ⁶ Kɛn debm jaay tɛɗga gɛn Isa al-Masi se, kɛn ɔj pɔndɔ, ɔj eyo tɛɗ dɪm eyo. Kɛn ɔɲ cir paac se, naaje j'aki kaal maakjege do naan ki, ɔɔ naan se ɓo ajeki tɛɗɲ j'aki je naapa.

⁷ Do dɔkiɲ se naase 'leekiro jiga jiga; num ɓɔrse se nana jaay gaassen gɛn kuun taar mɛt ki se? ⁸ Raa kɛn danɲsɛno ɔɔ aki tɛɗɲ jeenɲge se, nakɲ ɓɔrse naase 'lee 'tɛɗki se naan ɓo ɔlsen eyo. ⁹ 'Booyki taar jeege lee taad ɔɔ: ɔɔmɔ cɔkɔ jaay j'ɔmbinga do rujɲ gɛm kɛn j'ɛciɲga kɛc se, iiniɲ paac*. ¹⁰ ɓɔrse se naajege paac k'tɛɗkiga te Mɛljege kalan ɔɔ maam m'jeele maak-saapm naase kic ɓo tec aan gɔɔ gɛn maama. Gaɲ debm jaay ɓaado ɛcse se kɛn 'tɛɗɲ nana nana kic ɓo, Raa utu aɲ dabara.

¹¹ Gɛnaamge, kɛn ɓɔrse jaay maam m'utu m'taad taad mɛtn taar kɔjɲ pɔndɔ num, gɛn dɪ jaay jeege utu dabarum dabar rɔk se? Kɛn bin num gɛn dɪ jaay k'lee k'taad mɛtn taar kooy Isa al-Masi ro kaag ki kɛn lee tuj maakɲ jeege se. ¹² Jeegen ɛcse do Ko

* **5:9** Kɛse je ɗeekɲ ɔɔ: kusiɲ cɔkɔ bin sum ɓo, tujɲ jeege paac Ko Taar kɛn Raa ɛɗo Musa ki.

Taar ken Raa εδο Musa ki jaay οο aki kəjɲ pəndə se, bεeki num, m'je naade se təjɲ pənddege sum eyo, num k'j'əjɲ te gərumdege paac.

(Rm 8.1-14, 13.12-14)

¹³ Anum naase genaage, naase se Raa 6o danjeno taa aki kəjɲ dose. Num əjkiga dose se ənte 'tedki nakɲ maakse 6o jea. Num 'jeki naapa οο 'noogki naapa. ¹⁴ Taa Ko Taar ken Raa εδο Musa ki paac se, tum do taar ken kalaɲ ese sum. Taar se οο: *'Je naapi aan gəə roi mala.*† ¹⁵ Num ken naase jaay 'baagkiga tedn aan gəə daagen maakɲ kaag ken don təəl əs naapa se, əndki kəndə, ey num naase aki kutn naapa.

*Əjki rose *Nirl Salal 6o asen təədə*

¹⁶ 'Booyki m'asen taada: əjki rose Nirl Salal 6o asen təədə, bin se naase aki kəjɲ tedn nakɲ daa rose 6o je eyo. ¹⁷ Nakɲ ken daa ro debkilimi je se Nirl Salal je eyo, οο nakɲ Nirl Salal je se lε, daa ro debkilimi je eyo. Naaden di se əj tum kalaɲ eyo. Taa naan se 6o naase əj 'tedki nakɲ ken naase 'jeki ro ki ey se. ¹⁸ Ken Nirl Salal 6o təədse num, naase aki kəjɲ tedn 6ulu do *Ko Taar ken Raa εδο Musa ki ey sum.

¹⁹ Nakɲ ken daa ro debkilimi je se, naan tood tal. Nakgen naan je se: kεesn naapm rεɲ rεɲ, nakɲ tuj debkilimi naan Raa ki, tedn nakɲ maakin jea, ²⁰ daan maragge, oojɲ ronə, ted dεkin te naapa, mooy te naapa, ted maak-kilimi, je taamooyo, saap do ron ki sum, gaan te naapa, taarin ək mεtn naapa ute jeege eyo, ²¹ dəj nakɲ jeege, je kaay koono, kaam kəsə οο ted nakgen kuuy kic 6o tec aan gəə

† 5:14 Aak Lb 19.18.

naadegen se. 'Booyki m'ɔɔj se, ey num taar se m'taadseŋga taad tap m'ɔɔ: jeegeŋ tɛd nakgen bin se kɔŋ kɛnd *maakŋ Gaar Raa ki eyo.

²² Num gaŋ 'booyki, nakŋ kɛn Nirl Salal tɛd se: tɛd jeege je naapa, iŋg te maak-raapo, iŋg te lapia, tɛdde jee maakde deere, tɛdde jee bɛɛ, jeel tɛdn bɛɛ jeege tu, tɛdden naade tuj ɔrmde eyo, ²³ tɛdde jee dalul ɔɔ bɔɔb ɔk rode; num Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki jaay ɔɔ ɔnte tɛdn nakgen se num, gɔtɔ. ²⁴ Jee tɛdga gɛn Isa *al-Masi se, nakgen kɛn daa rode je paac se, naade rɛsiŋga. Gɛn naade ki num nakgen se paac ooyga te Isa al-Masi ro kaag ki. ²⁵ Kɛn naajege jaay j'iŋgki ute Nirl Salal num, j'ɔniŋki naan ɔɔ ajeki tɔɔdɔ. ²⁶ J'ɔnte magalki rojege ɔɔ j'lookki do naapge tu eyo ɔɔ j'ɔnte tɛdki maak-kilimi do jeege tu.

6

K'noogki naapa

(Rm 2.3-11; Eb 6.10-12)

¹ Genaamge, kɛn ɔŋkiga nam jaay tɛd tɛd *kusiŋ num, naasen kɛn ɔkki *Nirl Raa se 'noogiŋki, taa naan ade tɛrl doob kɛn jiga. Num 'tɛdiŋki te taar urlu. Naai debm aŋ noog se ɔnd kɔndɔ ey num sɔm naai kic 'koocon maakŋ kusiŋ ki. ² Kɛn jee mɛtinge maakse ki jaay iŋg maakŋ dubar ki num, 'noogki naapa. Kɛn 'tɛdiŋkiga naan se num, naase 'tɛdaaskiga taar *al-Masi. ³ Kɛn debm jaay aak ron, ɔɔ naan sum ɔɔ cir jeege paac se, naan se debm cɛɛɛ, ɔɔ dɛrl dɛrl ɔɔ ron. ⁴ Naŋa kic ɔɔ aak kiŋgiŋa, kɛn aakiŋ jiga lɛ, bɛɛŋ naan ki. Ey num kɔŋ tɔɔm

ron te nam kuuy eyo. ⁵ Naŋa naŋa kic ɓo kəŋ kaakŋ naabiŋ kən *Raa eɗiŋ jiŋ ki.

⁶ Debm kən lee dooy jeege te taar Raa se, jeegen naaŋ lee dooyde se, beeki num, aŋ kedŋ nakŋ jiŋa jigan naade ɔk se.

⁷ Ŋnte 'derlki rose, Raa se gen ceep eyo; k'jeeliŋki kupm jaay deba ɔc se, aanga kaadŋ kəj ki kic ɓo naaŋ kəjŋ naaŋ se sum. ⁸ Kən bin num debm kən jaay teɗ nakŋ daa ron ɓo je sum se, naaŋ se tec aan gɔɔ debm ɔc kɔɔc kən teɗga num utu kəjŋ nakiŋ se, gaŋ naaŋ se utu kutn roŋa. Num debm kən teɗ nakŋ Nirɓ Raa je se, naaŋ se tec aan gɔɔ debm ɔc kɔɔc kən teɗga num utu kəjŋ nakiŋ se kici, naɓo gen naaŋ se, kəŋ *kaajŋ gen daayum. ⁹ Taa naaŋ se ɓo j'ɔnte 'kɔarki gen teɗŋ beɛ jeege tu ɔ j'ɔnte kəŋiŋki doob ki ɔ kən kaadiŋ jaay utu kaan se, nakŋ naaje j'ɔckiga kɔɔc se j'utu j'aŋki kəŋiŋa. ¹⁰ Bin num kən ɓarse kaadiŋ utu se, k'teɗki beɛ jeege tu paac ɔ kən tap tap se, j'ɔnte dirigki genaagen doobm al-Masi ki.

Pəl taad naŋ taariŋa

(Plp 3.2-11)

¹¹ Aakki maktubm kən raaniŋ magal magal se, keese maam mala ɓo m'raaniŋ te jima. ¹² Jeegen je ɔ aki *kəjŋ pəndɔ taa tɔɔg se, jee se je taa jeege aden tɔɔmɔ. Gaŋ kən naade jaay teɗ naaŋ se, naade je j'aden dabar eyo taa kooy gen *al-Masi ro kaag ki se. ¹³ Ey num jeegen tɔjga tɔj pəndɔ kic ɓo, ɔŋ took iŋg te do *Ko Taar kən Raa eɗo Musa ki se ute doobiŋ eyo. Naade je j'asen tɔjŋ pəndɔ se, taa

naade an tɔɔm rodege*. ¹⁴ Kɛn gɛn maam ki se maam tɔɔm rom se taa kooy Mɛljege Isa al-Masi ro kaag ki kaliŋ ki sum. Taa naaŋ se ɓo, nakŋ *dunia se ɔlum ey sum. Maam se m'aakiŋ aan gɔɔ nakŋ cɛɛ taa maam se m'ooyga ute Isa al-Masi. ¹⁵ Kɛn debm ɔjga pɔndɔ, lɔ ɔj te eyo, tɛd dɪm eyo. Nakŋ kɛn bɛɛ cir paac se, Raa tɛdjekiga k'tɛdkiga aan gɔɔ jee kiji. ¹⁶ Jeegen kɛn uun doobm taar kɛn maam m'dooydeno ese se, ɔŋ Raa aden kɛdŋ lapiɔ ɔɔ aden kɛɛjŋ doɔde ki ɔɔ do gaan *Israelge tun jee Raage se kici.

¹⁷ Naan ki se nam ɔŋte kɛcum sum, taa dɔlgen rom ki se taad ɔɔ maam se m'tɛdga gɛn Isa.

¹⁸ Genaamge, ɔŋ bɛɛ gɛn Mɛljege Isa al-Masi se kiŋg ute naase paac. *Amin.

* **6:13** Kɔjŋ pɔndɔ gɔtŋ Yaudge tu se, kɛse doobm kɛn naade ɔljege uun Ko Taar Raade. Taa naaŋ se ɓo naade tɔɔm rode.

Kitapm kɛn Raa dɔɔko kiji ute jeege New Testament in Kenga

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenga

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenga

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
de2980b7-692d-557d-af49-da5784485d94